

Oliver Janković

MAJOR GAVRILOVIĆ

NA SCENU IZLAZI DRAGUTIN GAVRILOVIĆ U OFICIRSKOJ UNIFORMI

Tačno u tri časa neprijatelj se ima razbiti vašim silnim jurišom, razneti vašim bombama i bajonetima. Obraz Beograda, naše prestonice ima da bude svetao. Vojnici... Junaci... Vrhovna komanda izbrisala je naš puk iz svog brojnog stanja, naš puk je žrtvovan za čast Beograda i otadžbine. Vi nemate više da se brinete za svoje živote koji više ne postoje. Zato napred u slavu!... Za kralja i otadžbinu!... Živeo kralj!... Živeo Beograd! Juriš!!!

Bataljon mirno! Junaci! Na keju smo opet svi izjednačeni istom smrću. Čekate postrojeni kao streljački stroj. A ja... evo, došao, stojim pred vama. Ovo je noć istine i suda ako tako odlučite... Sačekaću vašu odluku, jer to je moja dužnost.

Stotinama puta pred san, kroz logorske žice u hamelburgu, u razrušenom Beogradu, video sam vas zgrčene, osmuđene dimom, obmotane prljavim zavojima, kako polako, pa sve brže, kao talas podignut vetrom krećete na svoj poslednji put.

Zašto, dragi moj majore?!

Zašto, Dragutine!?

Zašto?...

To pitanje počelo je da me progona kada je prvi rat završen. Kada je na slavlucima i grobovima uvelo cveće i osušili se venci... Začudeni ste? I vi i ja dobro znamo da se sumnja i griža savesti ne izučavaju kao predmet na vojnoj akademiji. Zar ne, Dragoše, sine moj? I ti to dobro znaš...

Da li je moglo biti drukčije?

Ne, nije...

Ali...

Međutim, vreme nosi svoje... Kada sam dobio komandu nad drugim bataljonom desetog kadrovske puka, nije bilo vremena da se razmišlja o opravdanosti svega toga. A da sam pretpostavio?... Ma ne... Tada mi je svaki potez Vrhovne komande izgledao na oko opravdan. Došao sam iz Kraljeva, preuzeo bataljon, počelo se sa raspoređivanjem pešadije i artiljerije. Počele su borbe, gubici, ranjavanja, klanica. Nemaca i Austrijanaca je bilo šest puta više.

Tada sam osetio po prvi put onaj nemoćni, skoro životinjski bes – nećemo uspeti. Borimo se kao đavoli, ali ništa ne pomaže – polako nas potiskuju. Onda počinju

samoubilački kontranapadi – juriši sto protiv hiljade. Kao da ideš golim grudima protiv mora...

Sunce mu nebesko!

A da li je moglo biti drugačije?...

Zašto, Dragutine?

Zar nisi mogao izbeći toliko krvoproliće?

Nisam, mislim da zaista nisam... bar ne onda, u onim trenucima.

Jedina šansa je bila povlačenje. Četa po četa.

Pa nas su otpisali! Zar nismo mogli sebi pružiti šansu da manje izginemo?

Dragutine, zar nisi mogao?

Ne!

Ne...

Ti unutrašnji glasovi počeli su me celog obuzimati. Ponekad mi se činilo da je to ženski glas, vezan za moju ranu mladost.

Drugi put je to bio glas onog deteta na kraju stroja.

Ti mali! Istupi! Ni sad ne znam kako ti je ime, đavo da ga nosi!

Rekao sam ti da se gubiš odavde, a ti si se naljutio i povređenog ponosa odgovorio da hoćeš da osvetiš mlađeg braa.

naredio sam Tasiću da te odvede iza borbenih linija, ali tada je počela kanonada i ti si se izgubio u toj gužvi. Pobegao si sinko, ali na žalost, ne i od smrti...

A mogao si... O, Bože!...